

MSI	RIIGIKOGU KANTSELEI Majandus- ja sotsiaalinfoosakond E-mail: msi@riigikogu.ee	Tel 6 31 65 02 Fax 6 31 65 04
------------	---	--

Lühiinfo

Kellakeeramine

02.04.2004 67/1

1. Ajalooline taust

Kellakeeramise ideega tuli esimesena välja Benjamin Franklin 1784 aastal oma essees koos vastavate arvutustega (vt <http://webexhibits.org/daylightsaving/franklin3.html>). Franklin oli inspireeritud lambiõli ja küünalde kulutamisest.

Inspireerituna kinnistest aknaluukidest hakkas Londoni arhitekt William Willett 1907 aastal selle idee realiseerumise nimel töötama ning kirjutas samuti pamfleti "The Waste of Daylight" koos arvutustega (vt <http://webexhibits.org/daylightsaving/willett.html>).

2. Esmakordne rakendamine

Esimesena maailmas võttis 1. mail 1916 suveaja kasutusele Saksamaa, tuues põhjenduseks energiakokkuhoiu. 21 mail 1916 võttis analoogse seaduse vastu ka Briti Alamkoda. I Maailmasõja ajal hakkasid suveaega energiakokkuhoiu eesmärgil kasutama ka Belgia, Taani, Prantsusmaa, Itaalia, Luksemburg, Holland, Norra, Portugal, Rootsi ja Türgi.

II Maailmasõja ajal oli kasutusel niiöelda topeltsuveaeg, ehk et ka talveaeg lükati energiakokkuhoiu eesmärgil ühe tunni võrra Greenwichi ajast ettepoole.

Kellakeeramise kasuks on toodud põhiliselt energiasäästmise (USA-s hoitakse suveajal u 1%, Uus-Meremaal 3,5% elektrienergiat kokku). Samas on Eestis hinnatud, et suveajale üleminek ei too elektri kokkuhoidu. Kui Reagan 1986 pikendas suveajaperioodi peaaegu kuu aja võrra, siis väidetavalt säästab see otsus igaaastaselt 300 000 barrelit naftat.

USA-s on leitud, et suveajale üleminek vähendab liiklusõnnetuste arvu. Eesti puhul tuleks seda väga hoolikalt uurida, sest soojade ilmade tulekul tõuseb liiklusõnnetuste ja ohvrite arv muudel põhjustel, sõltumata sellest, kas kella keeratakse või mitte. Samas on osutatud, et kellakeeramisest tekkiv stress võib ka suurendada liiklusõnnetuste arvu.

Samuti on USA-s leitud, et pikemad valged öhtud kahandavad kuritegevust – kui talvel ajavad inimesed oma öhtuseid asju pimedatel linnatänavatel, siis kellakeeramise järel ajavad need inimesed oma asju valgematel linnatänavatel ja kahandavad seega oma riski sattuda kuritegude ohvriks. Eestis aga tähendavad pikemad valgemed öhtud

ka soojemaid õhtuid, ning see raskendab kuritegevuse ja kellakeeramise seoste tuvastamist.

Selgelt ja üheselt kellakeeramise vastu räägib desünkronoos, mis on meditsiiniline seisund, mille puhul on inimese biorütmid tavapärasest hälbinud. Nähtudeks on unetus, halb enesetunne, seedehäired, mäluhäired ja muutused psüühikas. Võib põhjustada krooniliste haiguste ägenemist. Nähtudest ülesaamiseks kulub kuni paar nädalat. Eriti tundlikud on desünkronoosile lapsed ja vanurid. Samas on desünkronoosi uuritud põhiliselt lennukiga ajavööndeid vahetanud inimeste baasil.

Enamasti ei meeldi kellakeeramine põllumeestele. Neil on raske ühitada inimeste maailmas toimunud muudatust kanade ja lehmade maailmaga.

Turismitööstuse argument – reisikorraldajatele ja reisijatele on oluline, et kellakeeramine või mittekeeramine toimuks eri riikides ühtselt.

3. Riigid, mis lähevad üle suveajale/talveajale ning sellega seonduv avalik diskussioon

Suveajale läksid 28 märtsil üle kõik EL liikmesriigid, liituvad riigid, Venemaa, Norra, Gröönimaa, Serbia, Albaania, Šveits, Makedoonia, Rumeenia, Bulgaaria, Ukraina, Moldova ja Horvaatia.

Kahjuks ei ole hetkel teada kas ja kuidas on teistes riikides avaliku arvamuse suhtumist kellakeeramisse uuritud. Loomulikult käib igas ühiskonnas diskussioon, kuid kodulehekülgedel esinevaid arvamusi ei saa ekstrapoleerida avalikuks arvamuseks.

Eraldi probleem on ka see, et kellakeeramise vastu olevad argumendid on isikulähedased (mul pea valutab, ma jäin rongist maha, ma olen unine) ning pooltargumendid asuvad pigem makrotasandil (energia kokkuhoid, kuritegevus jne).

4. Eesti ajavöönd

Eesti on koos Valgevene, Bulgaaria, Soome, Kreeka, Läti, Leedu, Moldova, Kaliningradi, Türgi ja Ukrainaga nn EEST (East European Summer Time) tsoonis. See tähendab seda, et kui me muidu asume Greenwichi joonest kaks vööndit ja kaks tundi ida pool siis kellakeeramisega oleme astunud veel ühe vööndi ida poole (iga vöönd katab 15°). Asume seega ajavööndis, kus talveajal asub Lääne-Venemaa (Peterburg, Novgorod, Moskva), Madagaskar, Etioopia, Tansaania ja Keenia.

Andres Siplane
MSI nõunik 631 6513